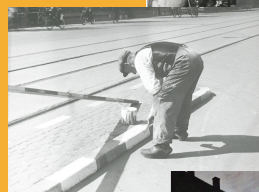

Hvidovre
Lokalhistoriske
Selskab

Avedøre - Hvidovre

FORSTADSMUSEET
HISTORIEN I GADEN

38. årgang - Nr. 2. 2020

Indholdsfortegnelse

Formanden har ordet.....	3
Hvad jeg husker fra tiden 1938 - 1945	4
Doktor Simonsen	12
Velfærdsdrømme og velfærdsbygninger	15
Herfra min verden går - Gl. Køge Landevej 404.....	18
Avedøre Kirke	22
Rundvisning i Risbjerg Kirke	24
"Et plejehjem skal være beboernes HJEM"	25
Da Frihedens Butikscenter blev indviet.....	28
Livet under coronaen - Giv din historie til eftertiden	30
Min ven Valdemars dagbøger.....	31
75-året for Befrielsen.....	32
Vi er her endnu	33
Bestyrelse og udvalg.....	34
Arrangementer juli - september 2020	35
VEJENE TIL HVIDOVRE	36

	Navn:	Telefon:	E-mailadresse:
Formand:	Anders Aalund	2420 2655	hlsformand@gmail.com
Næstformand:	Karen Johansen	2992 0417	katojo@live.dk
Kasserer:	Knud K. Sørensen	4183 3108	hlskasserer@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Gitte Jakobsen	2343 3188	gittejak51@gmail.com
Bestyrelsesmedlem:	Jørgen Snedled	6178 7548	hlsredaktionen@gmail.com
1. suppleant & sekr.:	Finn Ivo Heller	2023 0868	hls.sekr@gmail.com
2. suppleant:	Poul Sørensen	2175 7482	anne1poul@gmail.com
3. suppleant:	Stig Sørensen	2614 9126	stig@cromamedia.dk

Hjemmeside: www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstadsmuseet:

Alarmpladsen 1, Avedørelejren,
2650 Hvidovre
Tlf.: 3649 0030
E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
www.forstadsmuseet.dk

Redaktion:

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com
Jørgen Snedled (tlf.: 6178 7548)
Poul Sverrild (ansvarshavende)

Tryk:

Hellbrandt A/S
Trykt i 725 eksemplarer
ISSN: 1602-7051
ISSN: 2596-5808 (online)

Forsidebillede:

Plakat vedr. mørkelægning

Bladet:

Deadline:
Uge 27 - 2020
Omdeles fra:
Uge 33 - 2020
(Hvis corona- situationen er afklaret)

Arrangementer:

Tilmelding online på
<https://hls.nemtilmeld.dk/>
eller kontakt et bestyrelsesmedlem

Formanden har ordet

Anders Aalund

Generalforsamlingen den 5. marts skulle vise sig, at blive det sidste møde i Selskabets inden Covid-19 virussen lukkede ned for mange aktiviteter i Danmark.

Forsamlingsforbuddet udstedt af myndighederne ramte med det samme Selskabets mødeaktiviteter. Alle arrangementer har været aflyst siden da.

Åbent hus arrangementet på Rytterskolen den 15. juli håber vi på at kunne gennemføre. Det bliver således lidt over fire måneder, hvor Selskabets medlemmer ikke har kunnet mødes. Jeg tror selvfølgelig på, at du/I har kunnet få tiden til at gå godt alligevel. Det er ligeledes mit håb, at alle helbredsmæssigt er sluppet fri af virussens favntag.

På generalforsamlingen lovede bestyrelsen at rede trådene ud vedrørende en ba-

lancedifference på 3.196 kr. i det aflagte regnskab for 2019. Samtlige bilag er gennemgået. Der er således arbejdet ihærdigt med at gennemgå regnskabet og resultat er følgende: (Se nederst på siden)

Bestyrelsen håber med ovenstående, at have udredt alle diskrepanser.

Jeg kan stærkt anbefale Pouls Sverrilds nye bog (omtalt på bagsiden). Der er vel nærmest tale om "bogen" om Hvidovres og andre forstæders tilblivelse. Virkelig spændende læsning.

I disse virus-tider har kommunikationsudvalget forsøgt sig med at afholde et møde elektronisk. Det gik faktisk fint, der var ingen udfald undervejs, og vi kunne endda se hinanden live.

Arbejdet med udstillingen, der fortæller om forretninger i Hvidovre er fortsat. De involverede har virkelig præsteret et stort arbejde. Tusind tak for det. Går alt som vi håber, kan man i perioden fra 31. august til 24. september begge dage inklusive besøge Hovedbiblioteket og opleve resultatet af den store indsats. Du/I vil kunne se en udstilling, der har opdateret den forrige med alle de input, vi fik af de besøgende. Turen er fortsat ned ad Hvidovrevej helt til Strandmarksvej. Gammel Køge Landevej og Brostykkevej er også blevet gennemgået minutløst. Frihedens Butikcenter bliver det også muligt at studere. Det er også blevet til nogle afstikkere ned ad villavejene i området.

Med to meters afstand ønsker jeg dig god læsning og en rigtig god sommer

Anders Aalund

Indtægter i alt.....	111.495,69 kr
Egenkapital primo.....	106.139,00 kr.
Udgifter i alt	118.597,69 kr.
Over/underskud	-7.102,00 kr.
Årets resultat	-7.102,00 kr.
Egenkapital ultimo	99.037,00 kr.

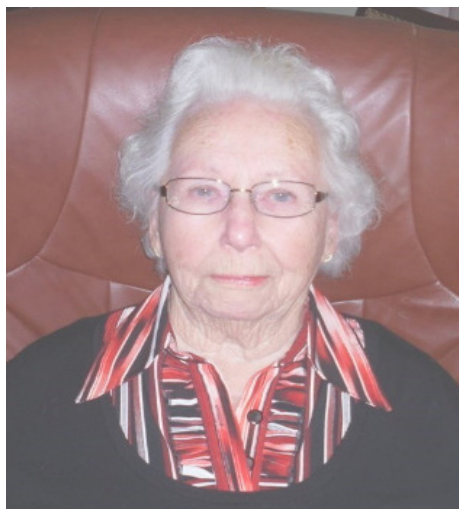
Aktiver ultimo 2019:

Kassebeholdning:	1.131,00 kr.
Foliokonto.....	81.472,00 kr.
Opsparingskonto	16.433,99 kr.
I alt	99.037,09 kr.

Forskellen på 9 øre skyldes afrundinger i regnskabet. Det ændrede regnskab er underskrevet af formand og kasserer.

Hvad jeg husker fra tiden 1938 - 1945

Af Henny Paaske

Henny Paaske - Foto: Forstadsmuseet

I 1937 startede min klasselærer Johanne Petersen Hvidovre Gymnastikforening, og her gik min mor og vore nabokoner så til gymnastik om vinteren. Imens samlede deres mænd skiftevis i hjemmene, for at spille kort. Når de var hos os, blev jeg 10 år gammel sendt op på mit værelse. Jeg er fra den tid, hvor børn skulle ses, og ikke høres. Men jeg kunne lytte. Så jeg sneg med ned ad trappen, så jeg kunne høre mændene ordne verdenssituationen. Jeg hørte om Hitler og det ragnarok, der var på vej. Verdens undergang blev forudsagt. Jeg var så skræmt, at jeg måtte kravle op ad trappen, stå på benene kunne jeg ikke.

Den 8. april 1940 var vi til fødselsdag hos Lis. Hendes 12-års fødselsdag blev fejret med, at vi børn igen hørte om verdens undergang og ragnarok. Den slags bør være forbudt for børn. Og så dagen efter 9. april blev vi børn sendt hjem fra skole, og hjemme så jeg min far i færd med at lave mørklægningsgardiner, alt mens han gentog: 'Jeg sagde det jo, det var jo det jeg sagde'. Senere er jeg klar over, at han har været lige så skræmt, som jeg var. Ragnarok blev lidt aflyst, idet vi fik at vide, at

vi skulle te os ordentlig overfor tyskerne, og samarbejde. Man har jo været forberedt på krig, for mørklægningspapir lå altså parat. Sommertid blev indført. De lyse sommernætter var ikke noget problem, men da det blev oktober, så blev det mørkt. Man fik bøde, dersom der slap en lysstribe ud ved et vindue, og al udendørs lys var borte. Cykellygter blev forsynet med en hætte, så kun et meget lille glimt slap ud. Cyklens bagskærm blev malet hvid, man gik med hvide armbind.

Der males kantstriber - Foto: Forstadsmuseet

Kantsten blev malet hvide. Når det bankede på døren om aftenen, spurgte man: ”Hvem der”, og så slukkede man lyset, mens døren blev åbnet.

Måneskin var jo herligt, og på en frostklar aften kunne man orientere sig alene ved lyset fra stjernerne. Da min datter var 55, tog vi på tranetur til Sverige et år i april. Vi boede på en ødegård, og kiggede stjerner, og her så min datter for første gang Mælkevejen – dette brede lysende bånd af millioner af stjerner, tværs over himlen. Under mørklægningen kunne disse stjerner lyse tilstrækkeligt op til, at vi kunne orientere sig.

Fra familie på Nørrebro har jeg hørt, at når de kom med sporvognen på en mørk aften, så talte de gader, for at være sikker på at komme i deres egen gade. Der var gardiner for vinduerne i sporvognen. Hvordan vognstyrenen vidste, hvor han skulle holde, forstår jeg ikke.

I vinteren 43/44 kom jeg fra skolescenen i Det ny Teater. Med sporvogn til Toftegårdsplads, løste en tillægsbillet til 5 øre, så kunne jeg komme med bus 21 til Lykkebovej/Vigerslevvej. På gå-ben resten af vejen. På Sønderkær, der er ret bred, blev jeg opmærksom på, at der var én der stod stille på modsatte fortov og røg en cigaret.

Jeg havde hørt om overfald og voldtægt etc, så jeg listede af sted, og pludselig lå jeg i en udgravning. Det var ikke en cigaret, jeg havde set, men det var afmærkningen af, at Sønderkær var gravet op på tværs, og i min vejside var der ingen lys.

Det var ikke bare mørkt, det var også koldt. Vintrene var ekstremt kolde, og brændsel var det småt med. Kul fra England og Polen var det slut med, og tyskerne kunne selv bruge deres. Hvor vi dog frøs. Der var et tykt lag is på ruden, sommetider også på ydervæggen om morgenen, så hvis man ville vide, hvordan verden så ud uden for, satte man en varm fingerspids på isen, så der blev et lille kighul. Når kakkelovnen efterhånden havde varmet stuen op, så skulle der tørres smeltevand op. En uldtråd i smeltevandet, ledte vandet ned i en beholder. For et par uger siden, fortalte en mand mig, at hans bror ikke kunne stå op en morgen, fordi hans hår var frosset fast til væggen.

Det var forbudt at have varmt vand i hanen. Med minus 20 grader udenfor og et koldt badeværelse med koldt vand, så kunne man klare sig med at vaske sig til højhalset. Fødderne måtte jo vaskes, og så kunne man se, at man havde vasket fødderne og så jævnedes overgangen til det ikke-vaskede ben.

Der kom hurtigt rationeringsmærker, først på kaffe og smør og sukker. Sæbe blev også rationeret, min mor mente, at hvis ingen hamstrede, så var der nok til alle. Så vi gik hurtig over først til 50% så til -40-30% sæbe. Min moster havde derimod hamstret, så til min konfirmation i 1942 fik jeg et stykke 80% sæbe af hende. Se, det var en gave. De afleverede mærker skulle stemples i forretningen og afleveres for at få nye varer.

Min mor passede sit ismejeri, så vores vasketøj kom på vaskeri. Og en måneds storvask forsvandt. Frotéhåndklæder, lagner, dynebetræk og undertøj kunne ikke erstattes, det var en katastrofe. Man kunne ikke købe noget af dette. Da mine forældre holdt sølvbryllup i marts 45, var den bedste gave de fik 6 brugte viskestykker. Der var købekort til kød og tekstiler, og så kom handelsministeren Halfdan Henriksen sommetider i radioavisen og fortalte, at nu var det tilladt at købe et par sokker eller 100 gr strikkegarn, eller nogle meter lagenstof. Børnefamilier havde et kæmpeproblem med tøj til børn, der hele tiden voksede til en ny størrelse. Det blev almindeligt at have en strikket trøje, hvor ærmerne var blevet forlænget med garn i en anden farve. Mine skistøvler blev forlænget af skomager Krstrup på Turebyalle. De var ikke pæne, men kunne

holde fødderne varme. Der var en omsyningscentral, hvor man kunne få hjælp til at omsy tøj. Der kom noget kunststof, kaldet maximaltøj. Jeg fik syet en kjole, den kradsede og mistede hurtig faconen.

Smørmærker var de dyreste på den sorte børs. Et smørmærke var til $\frac{1}{2}$ pund = 250 gram. Der var også 5 grams mærker, som man skulle aflevere på restauration sammen med et 20 grams rugbrøds-/franskbrødsmærke for et stykke smørrebrød. (Dette også efter krigen til smørrationeringen sluttede omkring 1950. Kaffemærker havde vi til 1952). Sukker måtte man spare på, så man havde nok til at klare syltning af havens bær. For kaffemærket kunne man ikke købe kaffe, men derimod kaffeerstatning, som så blev blandet med en lille Richs.

Der var mangel på alle ting, så al fabrication gik i stå, der var 56% arbejdsløse, og nogle af disse blev sendt til Jylland for at grave brunkul og tørv til erstatning for koks. I min familie fortæller vi, at det var min far, der fandt på, at der sikkert var tørv i engen ved åen ved Syd-kærsvvej mellem Mørupsalle og Risbjerggårdsalle. Jeg har været med til at stable tørv her. Min far havde lavet nogle rammer, hvori han hældte den våde tørvejord i, og når det så var tørret, kunne man stable

disse tørvestykker. Området blev fordelt mellem Risbjerggårds Villabys ejere efter et eller andet system. Efter krigen blev Vigerslevparken anlagt. Nogle af de mange arbejdsløse drog til lossepladsen, der lå, hvor nu Rosenhaven og den store park i Sydhavnen ligger. Her gravede de efter de koksstykker, som i tidens løb var kommet med, når askeskuffen blev tømt, hver morgen. I de gode tider havde man også kasseret koksstykker, der kun var lidt brændte. De kunne sagtens bruges igen. Der var ting, der var så lidt af, at de ikke kunne rationeres. Her var man nødt til at stå sig godt med sin forhandler, f.eks. tobaksvarer og chokolade. Begge ting var erstatningsvarer, men alligevel 'bukkevarer', som lå gemt i forretningen, og kun solgt til gode kunder. Min mor fik til jul et par chokoladeæsker i forskellige størrelser, som hun så fordelte efter hendes mening.

Vi havde ikke problem med slagtervarer, da vi selv havde en halv gris gående i udhuset. Den anden halvdel var naboens. En gang faldt den om, hønefuld. Den var blevet fodret med affaldet fra min fars vinproduktion. Denne gærede masse fik grisen til at se glad ud. Min bror fortalte siden, at grisen faktisk altid var lidt småfuld, da det brød, den blev fodret med, havde stået i blød i et kar og gæret et par dage. På slagtedagen kom der hjælpere

til, med at partere, lave blodbudding, finker af nyrer og andre indvolde, rense tarme til medister. Når de havde fået en andel, blev resten saltet i et stort kar, så kunne vi klare os et godt stykke tid. Når min bror lukkede sin madpakke op lige efter slagtingen, så kunne han få en halv pakke cigaretter for et stykke med fedt og sylte. Den sidste del af besættelsen var selv salt rationeret.

Der var mangel på alt, en gammel plade skulle afleveres for at få en ny. Korkprop- per og mælkekapsler skulle også afleveres. Korkindlægget i ølkapsler kunne fjernes, det har mange familier tjent lidt penge ved at gøre.

Tyskerne stillede som betingelse for at levere kul, at vi sendte mænd til Tyskland for at arbejde der. Alle arbejdsløse skulle gå til kontrol hver dag i Ingerslevgade. Her blev de opfordret til at grave brunkul i Jylland og når tyskerne forlangte nye hold arbejdere, fik de arbejdsløse at vide, at de kunne få arbejde i Tyskland. Efter krigen sagde nogle høje herrer, at de havde samarbejdet med tyskerne.

Jeg havde to brødre der var 6 og 4 år ældre end mig. Vi boede i nr. 44, og i nr. 38 boede min bror Ejvinds et år ældre kammerat, der også hed Ejvind Olsen,

de havde leget sammen siden de var 10. Den anden Ejvind var soldat i Avedørelejren den 9. april 40, og jeg har hørt ham fortælle, at soldaterne løb ud og skød med maskingeværer efter de tyske flyvere. Denne Ejvind meldte sig til Frikorps Danmark i 1941. Lederen af dette frikorps fik en orden af Chr. X, fordi de skulle ud og bekæmpe kommunister. Da min brors kammerat kom hjem i 1945, fik han og de andre overlevende straks 2 års fængsel. Kontant afregning. De store værnemagere, der havde tjent styrtende på at arbejde for tyskerne, fik trukket deres sager så længe, at de kun fik en lille straf. I 1947 kom han på besøg lige fra fængslet, for at få min mor til at skrive under på et alle andet. Jeg hørte ham fortælle om, hvordan han var taget til fange af englænderne, der havde armbåndsure på begge arme og ankler, og lommerne fyldt af jernkors. Min bror har fortalt, at han da gerne ville høre om kammeratens oplevelser på Østfronten, den gang Frikorpset var hjemme på orlov. Men han ville ikke ses sammen med en tysk soldat, så de mødtes inde i København.

Min bror skulle have været soldat i efteråret 1940, i stedet for blev han CB'er. DVS Civilbeskyttelse. Disse CB'ere gik som føl til en politibetjent. Min bror sad på kontoret på Rødovre Station på Ros-

kildevej, hvor Hvidovre hørte under. Her var han så længe, som en værnepligt var på den tid. Derefter var han så arbejdsløs, en af de 56%. Hver dag til kontrol i Ingerslevgade, hvor man opfordrede til at tage arbejde i Tyskland. Min bror tog afsted det halve år, kontrakten lød på. Så havde han fået nok af tyskerne, han havde set, hvordan de behandlede de polske fanger. Han kom med i en modstandsgruppe. Han har fortalt om dengang man ville sabotere Halkjærs Maskinsnedkeri på Landlystvej. Han lå i venteposition sammen med sin gruppe i engen ved åen. Her kom pludselig en motorcykel farende igennem. Det har sikkert været nogle Hippoer, der morede sig med at køre ræs her. Men da man ikke kunne vide, om der ville komme flere, så blev aktionen aflyst i første omgang. Man siger at lediggang er roden til alle rødder. Nogle af disse rødder gik ind i HIPO, Hilfspolizei. Min bror var 'under jorden' en tid, og han ringede hjem, og bad os om at fjerne noget, der var gemt i fjedrene under en lænestol.

Jeg var spejder på Eriksminde, og her kendte vi mange, der var modstandsmænd. Bl. Jørgen Schow, der er mindet ved stenen på Hvidovrevej 221, hvor hans forældres hus lå. Nogle her har måske været ulveunger hos den navnkundige Trisse, Helge Tranholm Jensen. Han var

også med, og han var medlem af Hvidovre Vagtværn, som blev oprettet efter, at Politiet var ført til Neuengamme i september 1944. Trisse var med til at overtage Avedøre lejren efter Tyskerne i 45, og han har fortalt om, at englænderne kom og forlangte alle tyskernes efterladenskaber brændt. Trisse fik dog reddet et stort telt, som vi spejderne fik stor glæde af på lejre i de næste år. Den engelske officer, der stod for dette, var den kendte danske skuespiller Mogens With.

Vi kendte også Helge Schiønnemann, der var meget let kendelig med sit røde hår. Det fik han så farvet sort, og så var han endnu mere synlig, da det så helt forkert ud. KFUM'erne brugte gymnastiksalen på Kettevejsskolen, og her kom en aften HIPO'erne, efter at de havde gennemrodet Eriksminde. De spurgte drengene, om de havde set Helge Schiønnemann. Selv om han lige var gået ud af døren, så var der ingen, der havde set ham.

Lige efter 9. april 1940 var det småt med modstand. Vi viste tyskerne, at de ikke var velkomne. Nogle ville gerne lufte deres tyskkundskaber, men de fleste tog afstand. Axel Schiøtz holdt den aftalte koncert den 10 april 1940 med

danske sange. Og jeg skal love for, at vi sang danske sange. Der blev arrangeret Alsangstævner med masser af deltagere. Også Algang blev populært. Der var ikke så mange fornøjelser, så søndage kunne man se en masse mennesker til fods ned ad Gammel Køgelandvej og tilbage igen. Så havde vi vist samfundssind og modstand mod tyskerne. Jeg tror ikke, at det gik op for tyskerne, at dette var modstand mod dem. De har nok snarere opfattet det som: De indfødtes stammeritualer. Sang som modstand var almindelig. Jeg husker i 4. Mellemklasse i 1944, vi var på vandretur fra et vandrehjem til et andet i Nordsjælland. Hver morgen sang vi, når flaget blev hejst. I Helsingør sang selv brummerne med, fordi vandrehjemmet Wisborg lå lige overfor tyskernes kommandantur med det forhadte naziflag.

Fornøjelser under besættelsen. Vi havde fået Hvidovre Kino i 1940, og straks efter 9. april blev engelske film forbudt, så kunne vi se amerikanske film indtil Pearl Harbour, hvor amerikanerne gik ind i krigen. Der var ingen engelske sange i radioen, så det eneste engelsk vi hørte, var i de engelsktimer vi havde i skolen. Mit oldestebarn på 4 har et stort engelsk ordforråd. Nørreport Bio spillede en svensk B-film; Landevejskroen, i over et år, fordi de skulle spille en tysk film derefter.

Aktion "Hvid Bagskærm" (1934) - Foto: Rådet for Større Færdselssikkerhed

Tyskerne havde indført censur. Det var forbudt at tale skrive nedsættende om tyskerne, og især deres krigslykke. For en sikkerheds skyld havde vi også en dansk censur, der skulle sikre, at vi ikke fornærmede tyskerne. Teatercensor Normann kiggede forestillinger igennem. Så kom selv H. C. Andersen under censur. Min klasselærer kom en dag og fortalte, at i Lulu Zieglers kabaret havde Helge Kjørulff Schmidt en aften læst Andersens eventyr: De små grønne. Han læste så

dette om en rosenbusk der bliver invaderet og ødelagt af bladlus. Da vi altid sagde 'de grønne' om tyske soldater, kunne vi sagtens se, at det var for farligt. Det var også tegn på modstand at gå med en kalot i Royal AirForce farver – den hvide plet i midten, omgivet af en rød og blå ring.

Der er flere markante datoer fra de 5 år, som man ikke glemmer. 29. August 43, derefter blev tyskerne strengere med clea-

ringmord og dødsstraffe. Når en stikker var blevet skudt, blev der skudt 3-4-5 tilfældige danskere. Når der var foretaget en sabotage, så kom der Schalburgtage lige efter. De ødelagde Tivoli, Apolloteatret og andre populære steder. Der blev af og til udgangsforbud, ingen færdsel fra kl. 7- 8 – 9 eller 10 til kl. 5 om morgenen. Da jeg og mine klassekammerater gik til andendagsgilder hos hinanden i oktober 42, så måtte vi blive der hele natten.

I juli 1944 blev der udgangsforbud fra kl. 19, det protesterede arbejderne imod. De gik hjem for at passe deres kolonihave, der skulle skaffe dem grønsager til vinteren. Der blev generalstrejke med flere døde til følge. Folk fra København kørte på cykel ud til gårdene sydpå for at skaffe mælk. Så spærrede tyskerne udfaldsvejene ved Gl. Køgevej og Roskildevej. Her i Hvidovre kom tyskerne fra Avedøre lejren og fjernede alle cykler. De stoppede heldigvis et stykke fra os på Risbjerggårdsalle, og senere kunne man komme og hente sine cykler igen på kasernen. Min mors køledisk holdt hurtig op at køle, så vi delte ud af den is, som skulle have været solgt som isvafler. Der var lukket for vand og elektricitet som repressalier. Der blev dog lukket op for vandet, da brandvæsnets skulle slukke ildebrand i Købmandsbutikken på hjørnet af Hvidovrevej og Brostyk-

kevej. Nogle mente, at købmandskonen havde været for venlig over for tyskerne, så mente de, at det var i orden at futte forretningen af.

19. september 1944 er eneste gang jeg har været i beskyttelsesrum på skolen. Luftalarmen skulle få politibetjentene til at melde sig på stationerne. Den politiløse tid blev mere usikker, vi fik et vagtværn i Hvidovre, det holdt til på Biblioteket, og var et dække for en modstandsgruppe.

21. marts 1945 den dag var jeg til sidste eksamensfag i realklassen. Skolen var lukket fra februar grundet mangel på varme. Kun de to 4. mellemklasser og vores realklasse var på skolen. Vi sad omkring varmecentralen. Hjemme igen på Risbjerggårdsalle hørte vi motorstøj, vi sprang op på 1. sal, og kiggede ud. Og så så jeg lige ind i cockpittet på en engelsk maskine, jeg så tydeligt piloten, der styrede sit fly lige forbi vinduet, lige over lysledningerne og mellem husene ind til Shellhuset.

Senere samme dag kom en lille pige 10-11 år, i min mors forretning. Hun var meget bleg, og fortalte, at hun kunne være død samme dag. Hun gik på den franske skole, og var blevet reddet op fra beskyttelsesrummet. Og hjemme igen blev hun sendt i byen efter en pot mælk, - og så ta-

ler vi ikke mere om det. Den gang kendte man ikke en gang ordet psykologhjælp.

Hans Mathiasen, Gl. Køgevej gik også på den franske skole, og han kan intet huske derom. Dog husker han, at han senere spurgte om, hvor søster Agnes eller hans små kammerater var henne. Han fik at vide, at de var rejst.

4. Maj 1945 en dejlig lun fredag aften. Vi havde sendt grønsmitterne hjem, og vi var nogle der sad i grøftekanten i Hvidovregade ud for Spurvegårdens mark. En spejderkammerat kom hjemmefra og fortalte, at hun netop havde hørt BBC, og at tyskerne havde overgivet sig. Vi troede, at det var endnu et af de mange rygter, der havde været i omløb. Vi vidste godt, at tyskerne var slagne, men vi vidste ikke, om de ville kæmpe til sidste mand. Der var megen nervøsitet. Vi blev dog klar over, at det var dejligt sandt, for fra Hvidovrevej kom en lille lastbil med mænd på ladet. Her genkendte jeg Helge Schiønne-mann, og vi så for første gang det kendte armbind, som modstandsfolkene bar. De skulle vel til Eriksminde for at hilse på forældre, og vel hente våben, som sikkert har været gemt her. Vi ville ind til byen for at se på tingene der, men på Vigerslevvej var de gule busser allerede overfyldte, så jeg gik hjem. På vejen så jeg folk

hejse deres flag, her kl. 22 om aftenen.

Hjemme kom min bror på visit, med armbind og en tysk håndgranat i bæltet. Det så drabeligt ud.

Den 5. Maj, lørdag, almindelig arbejdsdag. Jeg var på Postvæsenets skole i Hovedpostkontoret i Tietgensgade. Og på hjemvejen lyttede jeg til en times kirkeklokkeringning. Nogle dage efter oplevede jeg at køre med én af de hvide busser, der havde hentet koncentrationsfanger hjem fra Tyskland. Den populære chauffør Frisendahl havde kørt den. Man kunne tydelig se hvert hvidt penselstrøg, der lige dækkede hele den røde bus. Dog undtaget det grønne bælte under vinduerne, hvor der stod :Toftegårds Plads – Friheden.

Vi kom af med tyskerne, men det tog lang tid, før alt var normalt igen. Rationering havde vi helt til 1952, ingen penge at købe varer for i udlandet, og Englænderne havde heller ingen penge til at købe bacon for. Så vi havde flere kolde vintre med brændselsmangel. Jeg købte et par sko lavet af rødspætteskind. Det var som at stikke fødderne i en papæske. Men de var pæne.

Ordbog

Sabotage – ødelæggelse af ting eller fabrikker, der arbejdede for tyskerne

Clearing – efter en sabotage, foretog Schalburgkorpset en Schalburgtage. F.eks. Tivoli Hvis en tysker eller en tysk-medløber var skudt, så blev 1-3-5 tilfældige clearingmyrdet

Clearingbetaling – de varer tyskerne modtog, blev betalt af statskassen

Pipaluk - praktisk hovedbeklædning, en hætte med halskrave, ned under frakkekraven.

Organisere – at stjæle noget til et godt formål, eller fra en tysker, tyskenlig

Sort børs – rationeringsmærker blev stjålet og solgt. (Hasselstrøm, edderkopen)

Maximal - -priser: fastsat af regeringen.

Maximalstof: lavet af mærkelige ting – det kradsede, og kunne ikke holde faconen.

Repressalier - gengæld

Hvidovre Fysioterapi og Rygskole

Strandmarksvej 18, 2. sal • 2650 Hvidovre
Tel 36 49 38 38 • mail@hvidovrefysioterapi.dk
www.hvidovrefysioterapi.dk

Doktor Simonsen

Af Jens Frederik Jørgensen - interview med Birgitte Simonsen og Annelise Hockenhull

Poul Simonsen ca. 1955. Privatfoto.

Hvis man i Hvidovre siger ”Doktor Simonsen”, vælter det frem med minder om en dygtig, respekteret og vellidt familielæge. Han kendte sine patienter, der kom fra alle samfundslag. Han gav sig god tid til patienterne.

Det var baggrunden for, at jeg gennemførte et interview med Birgitte Simonsen og Annelise Hockenhull, som er de ældste af de tre døtre, som doktor Poul Simonsen og hans hustru Inga Simonsen havde.

Poul Simonsen blev født i 1912, og da han var blevet uddannet som læge, var hans første ansættelse som læge på Oden-

se sygehus. Her blev Birgitte født.

Den 1. november 1942 overtog Poul Simonsen ejendommen Hvidovregade 97 fra stukkator Notini

Det blev begyndelsen på en 40-årig lægegerning i Hvidovre. Hvorfor det blev Hvidovre, ligger hen i det uvisse, men doktor Simonsen øjnede vel muligheden for at skabe sig en stor lægepraksis i en af de stærkt voksende forstæder til København.

I huset - en stor villa med kælder bygget i 1938 - blev der indrettet en konsultationsstue. Husets hall var venteværelse for de mange patienter, som doktor Simonsen havde. Dengang var der ikke tidsbestilling. Patienterne sad og ventede i konsultationstiden, der var hver eftermiddag, torsdag aften og lørdag formiddag. Lørdagskonsultationen blev senere til konsultation hver 2. lørdag og senere igen kom der en vagtordning mellem lægerne i Hvidovre.

I begyndelsen havde doktoren vagt døgnet rundt, og fru Simonsen passede telefonen. Doktor Simonsen tog ud på hjemmebesøg, og han har hjulpet mange Hvidovre-børn til verden og senere fulgt dem ved børneundersøgelser og endnu

senere haft dem som voksne patienter.

Annelise husker, at faren havde to lægetasker, og når han tog afsted med begge tasker, vidste hun, at han var på vej ud til en fødsel. Doktor Simonsen var meget anerkendende over for jordemødrene - de kendte deres metier.

Doktor Simonsen fik tidligt en bil, hvilket lettede hjemmebesøgene. Det var ikke en bil i luksusklassen. Birgitte husker således en BMW lige efter krigen, hvor der var hul i bilens bund.

I 1956 flyttede doktor Simonsen klinikken til Kettegård Alle 7. Det var en kæmpe lettelse for ham, at han fik ansat en sygeplejerske som medhjælp. Mange husker givet fru Anna Svendsen, der var ansat hos doktor Simonsen, lige til praksis lukkede. Hun kunne være skrap og var beskyttende over for ”doktoren”, det udtryk hun brugte såvel i omtale som tiltale over for doktor Simonsen.

1952-53 blev Danmark ramt af en polioepidemi. Det var en travl periode for doktor Simonsen og hans hustru. Der var stor bekymring i familierne, om man nu var blevet ramt af sygdommen.

Man var ikke klar over, hvor smitten

kunne komme fra, og Birgitte og Annelise legede ofte sammen med andre børn i "Åen" (Stadsrenden), der løb under både Poppel Alle og Birke alle. Det var et spændende legested, men meget uhumsk. Her fik de ikke lov at lege længere.

Annelise husker, at der var en lang kø i forbindelse med den poliovaccination, som blev gennemført. Køen gik helt ud til Hvidovregade.

"Kettebo", Kettevej 47-55 (i dag Sønderkær 47-55). Opført i 1941-42. Foto: Jens Frederik Jørgensen, august 2019.

Birgitte og Annelise mindes en privilegeret barndom, præget af liberalt frisind, ikke noget med en kæft-trit-og-rettings-opdragelse. Legekammeraterne var en flok børn, især fra de røde 2-etagers ejendomme på Kettevej. De holdt sammen. Der var albuenum for børnene. De kunne bruge husets kælder som legeplads, efter at man var holdt op med at fyre med tørv, og det "møgbeskidte" tørverum var nedlagt. Hernede holdt børnene fastelavnsfest, og der var på et tidspunkt et spøgelsesrum.

Huset havde en kæmpehave. Det var også et attraktivt sted at lege om sommeren. Haven var morens fristed, og haven blev

plejet og passet. Haven havde et stort blomsterflor samt blomsterkrukker på terrassen. Nederst i haven var "Skoven" - et område med skovplanter.

Det fortælles, at doktor Simonsen under krigen var Hvidovrekompagniets "læge". Han blev tilkaldt, tilså og behandlede sårede frihedskæmpere med fare for eget liv.

Birgitte har ikke sikker viden herom, men hun husker at have fået fortalt, at moren var skrækslagen, når doktoren under krigen blev kaldt ud om natten.

Befrielsesmorgenen er Birgittes første sikre barndomserindring. Der var ikke flagstang ved huset, så hendes meget glade forældre havde hængt et Dannebrog

Hvidovregade 97 (Kirkegade 4). 1953.
Akvarel af Steffens, fysiklærer på Kettevejsskolen.

op på terrassen. Det gav et mørkt skær ind i huset.

Birgitte husker, at der kom lastbiler fyldt med tyske flygtninge, som blev indkvarteret på skolerne i Hvidovre. Hun husker også synet af tyskerbørn, der gik 2 og 2 i kvarteret.

Birgitte gik på Kettevejsskolen. En dag flokkedes børnene foran det store træ i skolegården. Her stod der en lille sort dreng oppe på bænken. Det var første gang, hun og mange andre af skolebørnene så et sort menneske.

Annelise gik også på Kettevejsskolen, indtil hun tog realeksamen. Johs. Møllehave var i perioder vikar for Herdis Jensen. Når Johs. Møllehave gennemgik Kaj Munks "Ordet" eller H.C. Andersen, sad klassen tryllebundet. Han var en fantastisk pædagog, husker Annelise.

Huset Hvidovregade 97 blev solgt til naboen, Risbjerg kirke, i 1982. Da var adressen efter anlæg af motorvejen blevet til Kirkegade 4. Kirken indrettede kontor og mødested i villaen. Mellem kirken og huset var der en sti. Stien blev nedlagt, og villaen revet ned, da kirken i 1998 bygge-

de en sognegård.

Birgitte ville for få år siden ind at se sin dejlige barndomshave. Der var kun lidt tilbage. Hun kunne genkende et fuglebad og nogle gule valmuer. Alt andet var forandret, og hun havde derfor kun mindet om et dejlig barndomshjem tilbage.

Poul Simonsen lukkede sin lægeklinik i 1982 og gik på pension. Inga og Poul Simonsen flyttede til Ordrup. De døde i henholdsvis 1990 og 1991.

SPIS I CAFÉ HJERTETRÆET

Caféen er:

- et spisested, hvor man kan få et billigt måltid mad eller en kop kaffe.
- et sted hvor man kan møde andre mennesker.
- et sted, hvor der kan holdes gravkaffe eller reception efter en kirkelig handling som fx, dåb.
- et kulturtilbud med foredrag, vise-sang, bankospil, m.m.
- et sted, hvor man kan få omsorg både som personale og besøgende og få hjælp til at komme videre, hvis man har brug for det.

Priser:

Almindeligt smørbrød 12,- kr.
Luksus smørbrød 25,- kr.
Dagens salat 40,- kr.
Dagens salat stor 55,- kr.
Franskbrød m. 2 skiver ost 25,- kr.
Dagens ret 40,- kr.
Dagens ret stor 55,- kr.
Ekstra kød fra 5,- kr.

Dagens kage/dessert 15,- kr.

Sodavand lille 10,- kr.
Sodavand stor 14,- kr.
1 glas mælk 5,- kr.
1 glas juice 10,- kr.

Spis brunch den 1. fredag

i måneden for kun 75 kr.
(nu også med røget laks, tebirkes og wienerbrød)
Her får du billig og sund mad af gode råvarer i hyggelige omgivelser.
Få dig en tur ud af det og besøge os.
Kom alene eller tag en ven med.

Café Hjertetræet i Avedøre Kirke
Trædrejerporten 6, 2650 Hvidovre
Tlf.: 21162603, mobil: 20866464,
E-mail: laul@avedoere-kirke.dk
Roxana: mobil: 21162558
Åbningstider alle hverdage
fra kl. 10.00 til 14.00

<https://www.avedoere-kirke.dk/cafe-hjertetraet/>

NB: Grundet Corona er Café Hjertetræet lukket foreløbig til d. 10. maj. - Se evt. caféen hjemmeside

Velfærdsdrømme og velfærdsbygninger

Af Jens Frederik Jørgensen

Efter anden verdenskrig var Danmark et utroligt fattigt samfund, og alligevel blev store ideer realiseret, og arkitekter var med til at skabe store kvaliteter i byudviklingen og boligbyggeriet.

Dette var Poul Sverrilds udgangspunkt for sit foredrag den 30. oktober 2019 for 60 medlemmer af Lokahistorisk Forening for Brøndby og Hvidovre Lokahistoriske Selskab om to store arkitekter, der i deres virke i Brøndby og Hvidovre satte præg på de to bysamfund, vi kender i dag.

”Velfærd i forbindelse med byggeri og boliger er tanken om at give mulighed for alle til at realisere deres drømme. Velfærdstanken bygger på tanken om lige muligheder til et vist niveau for alle til alt. Den tanke kom også ind i boligteknikken.

Demokratiseringen af samfundet og forestillingen om sunde boliger i en sund by var med til at præge udviklingen i Hvidovre og Brøndby. Efterhånden som byen voksede udad, voksede de to forstæder frem, i tid forskudt 10-20 år i forhold til hinanden.

Dygtige arkitekter satte deres præg på de store boligbyggerier, der skød op. Det var nyt. Den tidlige forstad havde ikke været

noget, man forbandt med arkitektur og arkitekter.”

Inden for denne ramme præsenterede Poul Sverrild de to arkitekter Kay Fisker (1893 – 1965) og Sverre Eske Kristensen

(1905 – 2000), som fornemme repræsentanter for denne tænkemåde i forbindelse med boligbyggeri i Hvidovre og Brøndby.

Kay Fisker, der grundlæggende er mere kendt i udlandet end i Danmark, er arki-

Bredalsparken Bygget - 1950-52 og 1958-59 af arkitekt Sverre Eske Kristensen
Foto: Fortadsmuseet

tekten bag ”Beringparken” på Gammel Køge Landevej. Bebyggelsen skulle ligge på en smal og vanskelig grund, klemte inde mellem Gammel Køge landevej og en planlagt S-togsbane.

”Tanken bag byggeriet var, at når man kom kørende ad Gammel Køge Landevej ind mod byen, så skulle man konstatere, at her starter byen. Blokkene stod tæt og dækkede for hinanden som en lukket mur, og man skulle helt hen forbi dem, før man så, at man kunne komme indimellem dem. Det var tænkt som ”Velkommen til København!”

”Halvformede kældervinduer er et pynteligt træk. Markeringen af etageadskillelserne er italiensk inspireret. Og så nogle utroligt tunge, germansk inspirerede tage. Oprindeligt Reseda-grøn farvet puds på alle blokkene – en farve man ikke lige glemte! I dag har hver andelsboligforenings blokke sin egen farve.”

I forbindelse med ”Brøndbyparken” stod Kay Fisker både for byplanlægningen og byggeriet. ”Han fik den planlagte S-togstation – Brøndbyøster -flyttet 150-200 meter, så den kom til at ligge ved de 8 etagers teglstenshøjhuse, der ligger omkring et grønt område og med butikker i stueetagen”.

I øvrigt består Brøndbyparken af boliger af forskellig størrelse, så ”der er boliger til enhver livssituation og til familier af forskellig størrelse. Blokkenes højde reduceres ned ad mod Brøndbyøster landsby”.

Svenn Eske Kristensen blev først rigtig kendt i Danmark, ”da der for et par år siden udkom en moppedreng af en bog: ”Svenn Eske Kristensen -Velfærdsarkitekten”. Bogen viser, hvad han kunne og gjorde. Han har bygget ukristeligt meget, og han havde den holdning, at børn skulle bo godt og trygt. En del af hans indsats var, at han standardiserede dansk bolig-

byggeri og lagde grunden til industrielt boligbyggeri”.

Det første han byggede i Hvidovre, var ”Kirkebrohuse”, Hvidovrevej 130-34. Et muret rødstensbyggeri med mange fine individuelle detaljer.

Nogle år senere byggede han ”Bytoften” (Textilmessen). En markant bygning i gadebilledet ”med en speciel og veludnyttet tagetage”.

Svenn Eske Kristensens boligmæssige mesterstykke og store værk i Hvidovre er

Beringparken - Bygget 1944 af arkitekt Kay Fisker
Foto: Fortadsmuseet

”Bredalsparken”. Byggeriet løb over 10 år. Der blev bygget 1.500 boliger.

Byggeriet fik 105 boligtyper, hvilket få år senere ville være utænkeligt, da byggeri var blevet standardiseret. Alt fra gitrene ved de franske altaner til gelændere og dørhåndtag var tegnet af arkitekten. Alle boligernes opholdsrum fik solindfald.

”Hvidovrebo VII og VI”, Tavlekærvej og Kærstykkevej, samt Strandhavevej og Strandmarksvej blev elementbyggeri i fuld skala. Svenn Eske Kristensen gik forrest i den udvikling, der også kom til at rumme en faglig kamp mellem ufaglærte og murere. Ufaglærte kunne efterhånden støbe elementerne på stedet, så der ikke var behov for murere ved byggeriet.

Brøndby rådhus betegnede som et mesterværk i tegl. ”Et rådhus, der ikke er pralende og magtfuldkomment, men er nede ved jorden i kontakt med de borgere, det skal betjene”.

Endelig omtalte Poul Sverrild ”Grenhusene”, et byggeri, som der er igangsat en fredning af som et eksempel på tæt-lav-byggeri, som Danmark er berømt for i udlandet.

Et hus med en lukket gårdhave, et hus

hvor man ikke udefra kan se, hvorledes beboerne har realiseret deres drømme om, hvorledes en bolig skal være indrettet. Husene ligger som blade på grene, der danner en overgang fra det private til det kollektive. ”Grenene” fører ud i det offentlige rum.

For udefrakommende er det svært at finde rundt i bebyggelsen, da husnummeringen bryder med dansk logik for nummerering af gader, hvor lige og ulige numre ligger på hver side af gaden. Derfor er der i bebyggelsen opsat skilte, hvor de enkelte huses numre er angivet, så gæster kan finde rundt.

Til slut i sit foredrag kom Poul Sverrild med nogle bemærkninger om Arne Jacobsen (1902-1971), en arkitekt, der mest byggede i Gentofte og Søllerød. Han byggede dog også bl. a. Rødovre og Glostrup rådhus og Rødovre Hovedbibliotek.

I Hvidovre har han kun bygget eet hus, Brostykkevej 23. Et hus der senere er blevet ombygget til ukendelighed, og som i dag er børneinstitutionen, ”Børnehavenhuset”.

Poul Sverrild gjorde det igen. Han formidlede på fornem vis sin store viden om lokalhistorie, arkitektur og kulturarv. Vi

fik nyt at vide, serveret med spændende iagttagelser af detaljer ved de byggerier, der blev omtalt. Detaljer man vil lægge mærke til, når man fremover færdes i Brøndby og Hvidovre og ser Svenn Eske Kristensens og Kay Fiskers byggerier.

Kay Fisker har bl.a. bygget:

Beringparken, 1944
Brøndbyparken, 1951
Brøndbyøster Skole, 1954
Nygårdsskolen, 1960
Nygårdsparken, 1954 - 1960

Svenn Eske Kristensen har bl. a. bygget:

”Lodderne” i Brøndby, 1942
Kirkebrohuse, 1944-45
Bytoften, 1945-47
Bredalsparken, 1950-52 og 1958-59
Hvidovrebo, afd. VII, Tavlekærvej og Kærstykkevej, 1952-53
Hvidovrebo afd. VI, Strandhavevej og Strandmarksvej, 1954-56
Grenhusene, 1957-58
Brøndby rådhus, 1957-2002
Schneekloth Gymnasium, Brøndby Møllevvej, 1967-69
Brøndby Retsbygning, 1986

Læs mere om disse byggerier i ”Velfærdsdrømme” udgivet af Forstadsmuseet oktober 2010.

Herfra min verden går - Gl. Køge Landevej 404

Af Henrik Berg

Henrik Berg - Privatfoto

Fra 1953 til 1966 havde jeg min barndom i bebyggelsen Gammel Køge Landevej, 392 - 408 B, og jeg har mange gode og sjove minder fra den tid. Vi boede i nr. 404 på 3. sal i en 3-rums lejlighed i den boligblok, der lå hen mod Hvidovre Boulevard. Her havde jeg og min søster, (Bir) gitte vores tidlige barndom.

Det var et fantastisk område at vokse op i. De tre boligblokke lå solitært og frit. Jernbanen, Friheden og Avedøre Havnevej var ikke kommet. Mod nord lå Græskarvarteret med huse af forskellig beskaffenhed. Der hvor Egevolden [1] nu ligger var der dyrkede marker, og vi fik lov til

at hjælpe bondemanden med at høste, og der gik køer på markerne.

Skelbækken, den å, der dannede grænse mellem Hvidovre og Avedøre, er nu rørlagt og ligger under Avedøre Havnevej. Åen var et ekstremt interessant naturområde. Her fik vi lov at lege. Forældre var dengang knap så ængstelige for deres afkom.

Der var vand i åen. Vi kunne fange salamandre. Der var vandrotter, som vi kunne angribe med bue og pil. Vi ramte sjældent plet! Der var mannatræer

(elmetræer) langs åen. Og så sloges vi med "Åbisserne", drenge der kom fra nabokvarteret. "Åbisserne" mente, at åen var deres område. Vi mente, tilsvarende, at åen var vores. Jeg holdt mig altid lidt i baggrunden bag de største og stærkeste drenge, når vi sloges mod "Åbisserne" med kæppe.

Der boede mange gamle Hvidovre-familier i bebyggelsen f.eks. familierne Gullak og Fredskov. Vi havde boldbane. Vi legede i kældrene, noget børn med respekt for sig selv ikke gør i dag – de sidder med deres Ipad. Vi hønsede med hønseringe,

Købmand Hermands butik - Foto: Fortadsmuseet

1 Egevolden blev bygget i 1965-66

Lærerpersonalet - Dansborgskolen 1960/61 - Foto: Fortadsmuseet

vi spillede "Terre" med fem terninger, der blev kastet op i luften, og som man skulle gribe med oversiden af hånden. Som de friske drenge, vi var, lavede vi også narrestreger nede i kælderen, som varmemester Riisager ikke måtte opdage.

Vi byggede sæbekassebiler. Jeg husker, at vi fik et gammelt strygebræt af min mor, og så hentede vi en tom appelsinkasse henne hos købmand Herman [2]. Den kasse satte vi på strygebrættet. Hjulene fandt vi nede i kælderen på det, vi troede var en aflagt barnevogn. Det gav ballade, og min far måtte sætte hjulene på barne-

vognen igen. Så konkurrerede vi dagligt i vores forskellige sæbekassebiler. De store drenge sad og styrede, mens de mindre drenge skubbede.

Vi gik i det hele taget meget op i biler. Ingen børn af i dag vil tro det. Vi kunne sidde ude ved Køgevejen med en bog og skrive numrene op på de biler, der kørte forbi. Vejen var mindre trafikeret, men alligevel hovedvejen ud af byen mod Køge. Vi gættede på, om den første ambulance, der kørte forbi, var en sort (Falck) eller en rød (Zonen). Vi drenge kunne stå og "savle" over varmemester Riisagers flotte

bil – en Ford Anglia med skrå bagrude, som han pudsede hver søndag.

Købmand Herman var et vigtigt omdrejningspunkt. Her blev jeg ofte sendt hen efter et pund smør fra drittelen og pakket ind i pergamentpapir. Herman var en "glad sjæl". Han holdt fastelavnsfest for kvarterets børn. Når der ikke var mere slik fra fastelavnstønden, kastede han mere slik – og 25 ører – ud på vejen. Her lå vi så i en flok og sloges for at fat i en 25 øre! Bagefter var vi inde i købmandens stuer, hvor vi fik varm kakao og boller.

Da vi drenge blev lidt ældre, ville vi udforske verdenen. Vi gik over til tobakshandler Andersen [3]. Så splejsede vi til 5 Eiffel eller 5 York, som vi røg i smug i et buskområde, der lå hvor rutebilen til Køge – "Røde Orm" - havde stoppested.

I 1960 startede jeg i 1. klasse på Dansborgskolen i den nye lave fløj – "småbørnsskolegården". Det var dejlig frit i skolen. Som født venstrehåndet blev jeg af frk. Ditlevsen tvunget til at skrive med højre hånd. Hun var en skrap dame, skældte ud, men slog ikke. Resultatet er, at jeg skriver i dag en ulæselig håndskrift

² Herman Jørgensen, Gammel Køge landevej 386, hvor der i dag ligger en tankstation.

³ Carl Andersen fik i 1956 tilladelse til at opsætte et træskur til udsalg af blade og tobaksgaver på grunden Gammel Køge Landevej 410, der hvor Avedøre Havnevej ligger i dag. Skuret kunne forlanges fjernet med 1 måneders varsel.

med højre hånd!

Min onkel Jørgen, der var lærer på Strandmarksskolen stod for en børnebio i Hvidovre Kino. Vi blev skolevis hentet i en bus og kørt derned. Der var knald på både i bussen og nede i biografen. Det var ikke nemt for onkel Jørgen, der ofte måtte råbe: ”Ro i salen”.

Jeg var ofte med min mor nede at handle i Bredalsparkens butikker. Op til jul var vi en tur inde i den indre by – Strøget. Vi skulle se juleudstilling med de mekaniske nisser, der bevægede sig, og også se ”futtoget” i Daells Varehus. Som afslutning så vi Disney-tegnefilm i Metropol.

Min farmor og farfar, Karl Berg boede på Bjeverskov Allé 27. Farfar kom i 1950 i sognerådet valgt for Socialdemokratiet og sad der til 1958. Han var et aktivt kommunalpolitisk menneske og var med til at stifte boligselskabet HvidovreBo i 1947 og var boligselskabets formand frem til 1953. Derfor var mine forældre tidligt blevet skrevet op i boligselskabet, og i 1966 kunne vi via opnoteringen flytte ind i et papegøjehus på Kærstykkevej 33.

Min far Mogens Berg var noget så ualmindeligt i dag som skotøjsarbejder. Han arbejdede på Holly-Sko Fabrikken var ejet af Holger Sørensen, far til Leif Sørensen, der senere fik en skotøjsbutik i Bredalsparken.

Min far havde en god stemme og var meget sang- og musikinteresseret. Vi havde klaver og senere et flygel i hjemmet. Far begyndte om aftenen at uddanne sig til sanger. Han gik selvbetalt hos sangpædagog Tørsleff. Han endte med at blive professionel sanger, blev en af de 24 sangere i Radiokammerkoret og var i en årrække med i Det kongelige Teaters kor. Han tog også i mange år ud for at optræde sammen med Poul Schønnemann [4], som var en strålende pianist, musiklærer på Sønderkærskolen og leder af Hvidovre-skolernes Pigechor.

Min mor, Lise var hjemmegående, mens jeg og min søster voksede op. Det blev for trist for hende, som tidligere havde beskæftiget sig med bogføring. Hun fik ansættelse hos Matas / Jørgen Andersen i Spurvegården 20 [5], fik uddannelse som materialist og blev selvstændig i en Matas-forretning der lå på Gammel

Køge Landevej nr. 310 i begyndelsen af 1970'erne. Jeg var på det tidspunkt ansat som laborant på Lægelaboratoriet i Pilestræde, og hjalp i fritiden min mor med i butikkens kælder at hælde syrer på flasker og veje aktivt kul af i poser.

Da købmand Strunk i Bredalsparken – Hvidovrevej 322 - lukkede overtog min mor forretningen og åbnede den Matas-forretning som jeg og min hustru, Bente i 1988 overtog og havde indtil 2016.

Jeg har altid syntes, at det boligpolitiske arbejde er spændende. Det er vigtigt, at man som beboer er aktiv. Det giver indflydelse på dagliglivet i et boligselskab. Derfor har jeg i over 30 år – mange af årene som formand - været med i bestyrelserne for Bredalsparken og Grenhusene. De seneste 10 år har jeg været formand for DAB – Dansk Almennyttigt Boligselskab.

Det har været vigtigt for mig at kunne være med til at give almindelige mennesker et godt og anstændigt liv i en almenlyst bolig.

4 Medlemsblad 4-1987 beretter om to møder i 1987, hvor man med stor succes også gjorde brug af højskolesangbogen. Poul Schønnemann og Mogens Berg hjalp til med at få denne side af aftenen til at forløbe fint.

5 Denne Matas flyttede senere til Hvidovrevej 156.

Gammel Køge Landevej 392 – 408B - Hvidovrebo, afdeling 2, opført 1952.

Arkitekter: Niels Schou og professor Poul Kjærgaard.

Fra 1952 til 1987 havde Hvidovre Kommune et alderdomshjem med 16 lejligheder i nr. 392-396 på Gammel Køge Landevej, og fra 1987 til 1990 en daginstitution i det tidligere alderdoms-

hjem. Herefter havde Boligfonden for enlige mødre (og fædre) i nogle år råderet over 3-4 nødhjælpslejligheder i de 15 boliger, der blev indrettet i det tidligere kommunale lejemål.

I dag er der 88 boliger i bebyggelsen. Facaden mod Gammel Køge Landevej er

opført i fuld højde i gule mursten og med blåmalede altanbrystninger. Facaden mod nord er opført i røde mursten med 2 fulde etager og en udnyttet skrå tagetage.

Bebyggelsen gemmer sig i dag bag en glasstøjskærm opsat i 2003.

Gammel Køge Landevej 392-408B,
Hvidovrebo, afdeling 2.
Fotograf: Jens Frederik Jørgensen, januar 2020

Gammel Køge Landevej 398-402B, Hvidovrebo afdeling 2.
Fotograf: Jens Frederik Jørgensen, januar 2020

Avedøre Kirke

Af Karen Johansen

Avedøre Sogn- Rødovre og Hvidovre Provsti - Helsingør Stift

På vores rundtur til Hvidovres kirker var første stop Avedøre Kirke.

Vi blev mødt af en veloplagt præst Birgitte Jeppesen, og et veldækket kaffebord.

Birgitte Jeppesen, som har været i sognet i ca. 3 år, havde påtaget sig opgaven at fortælle om kirken. Med stor ildhu havde hun ”gravet” sig ned i kirkens historie, og med stor begejstring delte hun den med os. Blandt vores gæster var flere tilhørende sognet, hvilket gav en god stemning, da de kunne supplere Birgittes historie.

Avedøre kirke er den yngste af Hvidovre kommunes 3 nyere kirker, kirken blev indviet i 1977. Som det ofte går, blev byggeriet 10 mil. kr. dyrere end projekteret, alt 12 mil. kr.

Ordet sogn er betegnelsen for de folk, der søger samme kirke

Siden 1893 havde sognekirken været Brøndbyøster kirke. Der opstod behov for en kirke i Avedøre, og i 1965 blev Trækirken indviet, den lå på hjørnet af Avedøre Tværvej og Avedøre Byvej. Den blev

egentligt rejst som en vandrekirke, men i 1977 da Avedøre Kirke blev indviet, blev vandrekirken solgt til Det danske spejderkorps, den var udtjent som kirke.

Når man kører ind i Avedøre Stationsby ad Naverporten, ser man straks kirken, der ligger lidt højt oppe, lige før vejen drejer, og fører ud af byen langs Avedørelejen. Men når man kommer gående fra Store Hus ad hovedstien, når man kirken lige før Folkets plads. Kirken ligger midt i beboelsesområde, og havde tidligere en daginstitution ”Ternen” som genbo. Klokkeingningen har gennem årene været til stor gene for store og små, og ”Ternen” fik bygget overdækning til børnenes ude-sovested. I dag er Kirken genbo til et lægehus.

Kirken og menighedshuset er bygget i rødbrune flammende sten, og ligger rundt om en smuk atriumgård. Denne inviterer til at slå sig ned og nyde blomsterne og skulpturen ”Fisken og vandet” lavet af Erik Heide. Fisken hviler på en sokkel, fra hvis top vandet løber nedover soklen. Det skaber lysreflekser og bevægelse.

Fra Atriumgården er der på den ene side indgange til menighedshuset, og i den anden side indgang til våbenhuset, et moderne stort venterum, hvorfra man går

ind i kirken og menighedssalen. Kirkerum og menighedssal kan ved behov blive et stort rum.

Selve kirkerummet er kvadratisk, med orgel, alter og prædikestol, placeret modsat indgangen, og med menigheden siddende rundt om. Det store altertæppe er udført af kunstnerparret Mette og Ulrik Røssing. Det er vævet i 3 baner, og fortæller om den første Pinse, med Guds himmel foroven, illustreret ved en due, og forneden de 12 disciple, I midten ses et stormsus af ildtunger der rammer disciplenes hoveder og fylder dem med Helligånden, hvilket betød, at de pludselig kunne forkynde evangeliet på alle tungemål.

Til venstre for prædikestolen ses et stort forgyldt trækors, som er det eneste der er medbragt fra Trækirken.

Avedøre Kirke er en åben kirke, en kirke som deltager i det omkringliggende sogns liv,

Der er aktive tilbud i kirken for børn, unge folk der vil synge i kor, deltage i litteratur, og være fælles Juleaften og meget, meget mere.

Birgitte Jeppesen fortæller at kirken gennem årene har været meget aktiv, været

med ” i dit miljø og dit ansvar”, arbejdet med menighedsopbygning, og de 2 foregående præster, Poul Kühle og Ida Kongsbak har været aktive, bl.a. også i samarbejdet i Avedøre Stationsby.

Medens vi drak kaffe, fortalte Laila Ullmann om Café Hjertetræet, Laila har været leder af Hjertetræet de sidste ca. 12 år. Hjertetræet er et unikt samarbejde mellem kirken og kommunen. Mange

bliver arbejdsprøvet her, inden de fortsætter ud på arbejdsmarkedet, og Hjertetræet har stor succes med det.

I hverdagen har Hjertetræet mange besøgende, begravelseskaffe, ansatte og folk fra området, chauffører der kører i området, kommer forbi og spiser deres frokost her. Hjertetræet har en café forening, som afholder fester gennem året, den er velbesøgt og er med til at holde café'en gående.

Både kirken og cafeen har mange frivillige, som giver liv, på mange planer.

En dejlig eftermiddag der begyndte med organist Karin Bech ved klaveret, og vi sang

” Nu falmer skoven trindt om land” og sluttede med rundtur i kirke og menighedshuset

Tak til Avedøre kirke

Laila Ullmann fortæller om Café Hjertetræet
Foto: Karen Johansen

Rundvisning i Risbjerg Kirke

Jens Frederik Jørgensen

16. januar 2020

Kimen til Risbjerg Kirke blev lagt i 1923, da der blev oprettet en bibelkreds tilknyttet Indre Mission. Ebenezer blev opført som missionshus i 1933. Forholdet til præsterne i Hvidovre Kirke var helt frem til dannelsen af en kirkekomite i 1949 ikke præget af samarbejde og hjertelighed.

Risbjerg Sogn kom til i 1952, og Ebenezer blev sognets kirke, indtil Risbjerg Kirke stod færdig i 1959.

Lisbeth Munk Madsen, der har været præst ved kirken siden 1989, fortalte levende, spændende og humoristisk om sognets og kirkens historie samt om kirkens udsmykning. Vi blev vist rundt i

kirkens mange lokaler og fik fortalt om de mange aktiviteter, der hører med til kirkens menighedsliv. Også de nye lyse lokaler på 1. sal af tilbygningen langs Hvidovrevej blev vist frem.

Rundvisningen var fuldttegnet (40 deltagere) og med en lille venteliste. Tak for at vi måtte komme forbi og høre en vigtig lokalhistorie, som led i besøgene i vores trossamfund og kirker.

Se sognets historie, som den blev beskrevet i forbindelse med 50 års jubilæet: www.risbjergkirke.dk/det-sker/jubilacum/ eller Per Hansens artikel i Nr. 4-2002 side 4-11

www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Ebenezer - senere Broholmkirken
- malet af Lauritz Christiansen 1963
Forstadsmuseet

Kirkerummet set fra orgelpulpituret
Foto: Jørgen Snedled

”Et plejehjem skal være beboernes HJEM”

Af Jens Frederik Jørgensen

Lilian Nielsen - Privatfoto

Lilian Nielsen (LN) var i næsten 30 år en kendt og anerkendt bestyrer på henholdsvis plejehjemmet Svendebjerghave og Strandmarkshave. 6. februar sad over 60 forventningsfulde medlemmer parate i Ll. Friheden for at høre Lillian Nielsen fortælle. Mødet var en kaminpassiar, hvor LN fortalte om sit liv, og Karen Johansen

og Jens Frederik Jørgensen stillede uddybende spørgsmål.

LN er født i Esbjerg i 1940. Hun mistede sin far, da englænderne bombede Esbjerg Havn i 1942. Sammen med moren flyttede hun til Islands Brygge og blev en ”bryggebisse”, der ikke fandt sig i noget. Det er en holdning, som LN ”aldrig er vokset fra”.

Som 11-årig fik hun en stedfar, og de to kom ikke godt ud af det med hinanden. Derfor gik LN ud af 7. klasse og flyttede hjemmefra. Hun havde som barn haft lyst til sygepleje – et kald – og fik arbejde på sygehjemmet Charlotte i Charlottenlund. Her blev kimen lagt til 60 år i plejesektoren.

9 måneders mellemskolekursus samtidig med arbejde og et halvt års ophold på Rødkilde højskole på Møn gav adgang til uddannelsen som sygeplejerske på Kommunehospitalet. Her gik elever under betegnelsen ”Søstre af den grønne kuppel”, inspireret af kuplen på hospitalet.

LN fik interesse for psykiatrien, og som kun 27-årig blev hun tilbudt at være afdelingssygeplejerske på en afdeling for ældre psykiatriske patienter på Brøndbylund, der var ledet af Jussi Adler Olsens far,

Henry Olsen. Her tog LN i 1968 initiativ til, at afdelingen tog på en uges ferie i Gilleleje med de dårlige patienter - helt uhørt dengang.

Som 18-årig mødte hun Bjørn, som hun blev gift med i 1961. De flyttede i 1964 til Beringparken, og i 1973 byggede de hus på Rosmosevej 60. LN stod for at blande al beton til byggeriet, og var kendt som ”Betonblanderer”.

Hvidovre Kommune var i 1975 i gang med at bygge plejehjemmet Svendebjerghave og søgte en bestyrer. LN så annoncen, men hun søgte ikke stillingen for at få den. Hun ville blot gerne vide, hvad ”hendes kommune” stod for, når det gjaldt ældreplejen.

Det var et meget stort ansættelsesudvalg, som LN mødte på rådhuset. Efter 20 minutter havde udvalget stillet de spørgsmål, de gerne ville og var ved at slutte ansættelsessamtalen. Så let skulle det ikke gå. LN havde forberedt en række spørgsmål, da hun gerne ville vide, hvad kommunen havde forestillet sig med det nye plejehjem. Det havde ansættelsesudvalget ikke forberedt sig på.

”Må de gamle brygge vin?”. Det førte til hvirken i udvalget, inden ”grovsmeden”,

socialudvalgsformand, Erik Davidsen svarede: ”Ja, men ikke spiritus”. ”Må vi tage beboerne på ferie?” ”Nej”, svarede Davidsen. ”Hvis beboerne kan tage på ferie, hører de slet ikke hjemme på et plejehjem!”. Et spørgsmål om, hvor mange penge, man som bestyrer, kunne ”lege” med, sendte den senere socialinspektør Ole Salting på jagt efter svaret nede i forvaltningen.

LN gik fra samtalen glad for at have stillet sine spørgsmål og uden forventning om at ville komme i betragtning til stillingen, men næste dag blev hun ringet op - fik tilbudt stillingen, og sagde ja tak. Det blev til 12 år som bestyrer af det ”dejlige hus” [1].

LN havde i de år ofte kontakt med Erik Davidsen. Han kom tit cyklende til Svendebjerghave for at drøfte, de sager, som LN havde sendt op i forvaltningen. Han besøgte beboerne, da de var på ferie på Skødshoved, og inden han tog hjem, lagde han penge, så der kunne købes wienerbrød til beboerne på færgeturen hjemad.

En dag kom Davidsen ”buldrende” ind på LNs kontor. ”Jeg skal til karneval, og

du er den eneste, jeg kan passe tøj og sko sammen med. Kan jeg låne en kjole og et par sko af dig?”. Det kunne han selvfølgelig.

Der var tæt kontakt til rådhuset, og alt skulle besluttes i socialudvalget. Da LN havde brug for et kuglehoved til hjemmets skrivemaskine, så man kunne skrive og udgive et beboerblad med store bogstaver, fik hun besked om at søge om tilladelse i socialudvalget. Det blev for meget for LN: ”Jeg gør det ikke”. LN var ved at blive fyret af den grund. ”Det er som bestyrer sjovere, hvis man får lov at bestemme nogle ting selv”.

I 1986 kom LN og lederen af Krogstenshave, Hanne Peitersen med i det byggeudvalg, der stod for opførelsen af Strandmarkshave. Byggeriet blev forsinket på grund af mange fejl, men den 10. april 1987 blev plejehjemmet indviet.

LN fik til opgave at åbne det nye plejehjem, samtidig med at hun var leder af Svendebjerghave og stod for at lukke alderdomshjemmet på Gammel Køgelandsvej 392.

Strandmarkshave blev bygget på et forholdsvist smalt grundareal, der var reserveret til en motorvejsforbindelse til København – Engstrandslinjen. LN mener, at ”Strandmarkshave er et af de bedst beliggende plejehjem. Det ligger ikke op ad kirke og kirkegård”. De første, der flyttede ind, var de 11 beboere fra alderdomshjemmet. De ville bo på 1. sal, så de havde udsigt til livet på Gammel Køgelandsvej, S-banen og parkeringspladsen.

Et plejehjem er ”beboernes HJEM”. Det har altid været LNs holdning. ”Det skal være et åbent og pulserende hus. Beboerne skal være i centrum og behandles som voksne selvstændige mennesker. Beboerne er glade for, at der er en masse forskellige aktiviteter på plejehjemmet”.

Det har været LNs kæphest, at traditioner skal holdes i hævd, ”juleaften skal fejres juleaften”, Det har betydet at LN, hendes mand og deres to sønner har fejret juleaften på plejehjemmet. Personalet har også deltaget og taget deres ægtefæller og børn med. Medarbejderne og deres mænd har stillet op, når plejehjemmet tog på ferie med beboerne, eller når der blev holdt loppemarked.

1 Præmieret i 1976 som et byggeri – opført i traditionelle byggematerialer - hvor der er skabt varme og venlige rammer for beboernes daglige tilværelse i de mindre enheder, som plejehjemmet er opløst i

Alma S. F. Hansen [2] havde testamenteret penge til et nyt plejehjem i kommunen. Beboerrådet ville anvende pengene til en bus, så beboerne kunne komme på tur. Borgmester Inge Larsen ville anvende beløbet til den keramiske udsmykning, som Bodil og Richard Manz skabte på det høje grå tårn på plejehjemmet [3]. Det endte med, at plejehjemmet fik sin bus, og den blev døbt "Alma" af Inge Larsen og socialudvalgsformand Britta Christensen. Endnu en bus samt renovering af busserne er siden betalt af overskuddet fra loppemarkederne.

"Ålegilderne. Ja det er fantastisk. Det er nok det eneste, jeg er kendt for i Hvidovre", næsten sukker LN. "Bjørn og jeg inviterede i mange år beboerne til ål og stuede kartofler hjemme hos os. Det stod på en 5-6 dage hvert år.

Mange vil huske, at Lilian Nielsen blev præmieret af TV-lægen Peter Qvortrup Geisling. Han stod med en stor buket blomster sammen med et TV-hold ude på Strandmarkshave den dag i 1999, hvor der var storm i Danmark, og LN kom tilbage fra et møde på Rådhuset. Hun var blevet indstillet til prisen på grund af den måde, hun ledede Strandmarkshave – "magen til forstanderinde findes ikke i Danmark".

Der er ingen tvivl om, at LN har været en markant bestyrer af de to plejehjem, Svendebjerghave og Strandmarkshave. Hun har haft stærke holdninger og haft sine kæpheste. Hun har villet skabe et godt og spændende hjem for beboerne. Hun er gået foran i arbejdet og har fået sine dygtige medarbejdere med på ideerne. Beboernes pårørende har været taknemmelige herfor.

Det var en spændende eftermiddag i selskab med LN, som med anekdoter, humør og selvironi fortalte om sit liv og om sit arbejde som plejehjemsbestyrer i Hvidovre.

2 Det har ikke været muligt at finde oplysninger om Alma S. F. Hansen. Kan nogen hjælpe, hører Jens Frederik Jørgensen det gerne.

3 "Kalejdoskopiske himmelstrøg", 1988.

HUSK at betale kontingent

Har du ikke allerede betalt kontingent, bedes du huske at foretage indbetalingen snarest.

Du kan betale her: Indbetaling via netbank - kontonr.: 5025 1028523
Indbetaling med MobilePay - nummer: 94672
Indbetaling i bank til kontonr.: 5025 1028523.

Pensionister 100.- kr - Alm. medlemmer: 125,- kr

Da Frihedens Butikscenter blev indviet

Af Jens Frederik Jørgensen

Torsdag den 16. marts 1967 kl. 10 Da blev Frihedens Butikscenter indviet. En ny epoke i Hvidovre Syd blev indledt. Centret rummede 23 specialforretninger og et meget stort ISO-supermarked, som blev en magnet, der trak mange kunder til centret.

Fra 1950-erne havde boligselskaberne i Hvidovre ofte etableret enkelte butikker i forbindelse med bebyggelserne. Det var tilfældet i Lejerbo på Hvidovrevej, i Spurvegården og i Strandbyparken. Da Bredalsparken blev bygget, kom der her et større antal butikker i bebyggelsen, men ikke så mange som der kom i Friheden, hvor der fra 1961 var blevet bygget 1170 lejligheder. Højhuset blev bygget samtidig med butikscentret.

KAB havde erhvervet den gamle Frihedsgårds store arealer. Der var bygget boliger- nu også højhus og butikscenter. Butikker var placeret omkring et ikke-overdækket butikstorv.

Større velstand og dermed større købekraft gav grundlag for flere butikker i kommunerne omkring København.

Butikkerne havde indtil da ligget på hovedgaderne. Nu begyndte der at blive bygget butikscentre, der på ét sted havde butikker med de fleste varegrupper, som kunderne efterspurgte.

Bilen og butikscentrene og det, der fulgte med i form af selvbetjening og store supermarkeder, varslede butiksdøden for de mange små købmænd.

Rebæk Søpark Butiksby slog dørene op i 1965. I 1966 – 1. april – blev det første egentlige indendørs indkøbscenter – Rødovre Centrum – åbnet. Frihedens Butikscenter var således en interessant nyskabelse i forretningslivet i Hvidovre. En konkurrent til Rødovre Centrum ganske vist i en mindre målestok. Frihedens Butikscenter trak kunder fra byerne syd på ad Gammel Køge Landevej og fra Avedøre. Med S-banens indvielse i 1972 fik butikscentret adgang til endnu flere kunder.

Mange lokale forretninger flyttede ind i centret fra centrets åbning.

”ETLY” – parfumeri og lædervarer udvidede firmaet med en forretning i butikscentret ud over forretningen på Hvidovrevej 340. ”Vi må som alle andre følge med udviklingen”, sagde Etly og Palle Tømmering i særudgaven af Hvidovre Avis.

Rosenlunds Lædervarer havde ligget Hvidovrevej 178 i over 15 år. Nu flyttede forretningen ned i det nye center, dels fordi ejendommen på Hvidovrevej måtte rives ned som følge af udviklingen og dels på grund af pladmangel. På Hvidovrevej 178 kom i 1974 Hvidovrevejens Butikscenter med en Kvickly som den store markante forretning.

”Grønlund Garn” flyttede fra Gammel Køge Landevej 312 og ind i centret.

Også Børge Wandorf åbnede en ny forretning, men var stadig også at finde på Hvidovrevej 340. Forretningens slogan blev ”Under een hat - fra ham på 12 år til den unge på 40” ” De unge helt ned til dem på 12 år er skam både pris- og tøjbevidste” udtalte Wandorf.

Arne Jørgensen flyttede sin isenkramforretning fra Gammel Køge Landevej 312.

Henrik Madsen flyttede fra Gammel Køge Landevej 283 og ind i centret under navnet "Center Sko". Forretningen blev indrettet efter selvvalgssystemet opdelt i dame-, herre- og børnesko arrangeret i størrelsesorden.

"Strandmarkens Messe", Strandmarksvej 3 fik med den nye forretning i centret dobbelt så meget plads, og forretningen fik nyt navn "Textil Nyt" fortalte Henning Larsen.

Efter en lang og alsidig uddannelse i fotobranchen ville den 31-årige Henning Møgelberg-Nielsen (HMN) stå på egne ben med fotoforretningen "Frihedens foto". HMN var gået ud af Holmegårdsskolen efter 7. klasse. Hans far havde skaffet ham en læreplads som elektromekaniker. Den læreplads passede ikke HMN, så efter arbejdstid cyklede han rundt til fotohandlere i København, og han fik en læreplads. Allerede fra tiden som KFUM-spejder på Eriksminde havde film og billeder været hans store interesse. HMN havde i de

sidste 7 år, før han blev selvstændig, haft job som rejsende i de nye japanske kameraer – Canon og Minolta.

HMN afhændede "Frihedens Foto" i 1996. Inden da havde han åbnet "Møgelberg Foto" i Glostrupcentret. Da "City 2" åbnede, etablerede HMN også en fotoforretning derude, men det blev ingen succes. Centret lå for langt ude i forhold til kundeunderlaget.

Senere flytter flere kendte Hvidovre-forretninger til Frihedens Butikscenter. "Bimbo" v/ Else og Henning Kanstrup, Hein Hansen (Importøren), "Max og Maxine" (Jørgen Henriksen), John Steen Olsen (Sportsforretning), Knud Holmen (Lædervarer) og Tommy Sørensen (frisør). Mange kendte lokale forretninger og forretningsdrivende ville gerne være i Frihedens Butikscenter.

Da Hvidovre C. åbnede i 1979 var det samme mønster ikke tilfældet. Nu var det butikskæder og ikke lokale forretningsdrivende, der flyttede ind i centret. De forretningsdrivende var personligt anonyme,

deres navne fremgik ikke så ofte i forretningens navn eller i annoncerne.

I 1975 blev centergården i Frihedens Butikscenter overdækket, og i 2001 blev det udvidede butikscenter taget i brug. En ny stor ombygning og renovering af centret er i disse måneder i fuld gang.

Det sidste butikscenter i Hvidovre kom i 1976, da Centerstriben i underetagen af Store Hus blev åbnet. Problemer med at få lejet butikkerne ud førte til lejetab, som lejerne i boligerne skulle betale. Det var en uholdbar situation for boligselskabet. I 1984 lykkedes det i Folketinget at få vedtaget en saneringsplan for Store Hus. Butiksdelen kunne udskilles og frigøres fra boligerne.

Hvis man ser frem i tiden, så vil handlen over internettet blive en hård konkurrent for butikscentrene, bemærker Henning Møgelberg-Nielsen. Allerede nu oplever de fleste butikscentre ledige butikslokaler.

Livet under coronaen - Giv din historie til eftertiden

Forstadsmuseet

Foto: Anna Louise Wilhelm Dahl -

På billedet ses hendes søster og hendes fars kæreste. Søsteren er på besøg hos hendes far i Hvidovre, hvor de drikker kaffe i haven med behørig afstand

I disse ekstraordinære tider skriver Danmark og resten af verden historie. Corona-krisen vil blive husket i generationer, men hvordan var HVER-DAGSLIVET i Hvidovre under krisen?

Det kan DU nu bidrage med ved at skrive og sende billeder på mail til forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk

Hvordan er det fx. at holde fødselsdag under coronaen? Hvad gør du for at holde kontakten til andre? Drikker du

virtuel kaffe med dine venner? Skriv tanker, oplevelser og hændelser ned. Forstadsmuseet gemmer din historie for eftertiden og om 100 år vil man kunne læse om, hvordan lige præcis DIT liv så ud under coronaen!

Min ven Valdemars dagbøger

Af Jens Frederik Jørgensen

Anne Sørensen har som frivillig protokolskriver i Forstadsmuseet kastet sig over at renskrive Hagbard Valdemar Bruschs dagbøger fra 1844-48. Det var været et stort arbejde at tyde dagbøgerne, der er skrevet i et format, der svarer til Maylands lille lommebog. Dagbøgerne er blevet forstørret op til en mere læselig størrelse. På dette grundlag tegnede hun på medlemsmødet den 27. februar 2020 et billede af den unge Brusch, som senere blev kendt som proprietær i Hvidovre.

At dagbøgerne har været spændende læsning, det fornemmede mødedeltagerne meget tydeligt. Med stor fortælleglæde og humor tegnede Anne Sørensen et billede af den unge Brusch, som hun betegnede som "sin ven Valdemar". De dagbøger, hun indtil nu har renskrevet er fra den periode, hvor Valdemar var 17 - 18 år.

Under arbejdet med renskrivningen har

Anne Sørensen gravet sig dybere ned i de oplysninger, der stod i dagbøgerne. Der ved tegnede hun ikke blot billedet af en ung mands liv, men også billedet af livet i datidens København. Dagbøgerne rummer tillige en guldgrube af kunsthistorie, kulturhistorie og personalhistorie.

Valdemar var en af de "rige drenge". Faren ejede en restaurant i Østergade 72. Det var det eneste sted i Danmark, hvor man kunne købe ægte skildpaddesuppe, og "faren tjente kassen". Faren købte landstedet Ludvigslust på Lampevej (i dag Howitzvej). Senere købte han to gårde i Hvidovre til Valdemar.

Valdemar var venner med to af tidens unge kunstmalere – P. C. Skovgaard og J. Th. Lundbye. Valdemar deltog gerne i selskabslivet, gik meget i teater og til baller. Han eksperimenterede med krudt og fyrværkeri. Han boede på Regensen og

døjede med at afse tid til sit jurastudium.

I 1845 lykkedes det for Valdemar at få juridisk embedseksamen. Derefter blev han landvæsenselev på Langeland og løjtnant under krigen 1848-51.

I 1854 overtog Hagbard Valdemar Bruschs Bredegaard og i 1861 tillige Gammelgaard. Han drev de to gårde frem til sin død i 1903.

Anne Sørensen fortsætter sit store arbejde med at renskrive og analysere Bruschs dagbøger. Hvis Anne Sørensen på den baggrund ville udgive en "Valdebog", tydede foredraget på, at en sådan bog vil blive spændende historisk læsning.

Læs allerede nu mere om livet på Bredegård, som det er beskrevet i Bruschs dagbøger fra 1882-88 - medlemsblad 4-2008 og 1-2015.

Porto og digitalt blad.

Som medlem af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab og bosiddende udenbys koster det 100 kr i porto for forsendelse af Bladet - (4 gange årligt). Vil du slippe for portoen, kan du få bladet leveret i Hvidovre hos f.eks. familie eller venner.

Alternativt kan du få bladet elektronisk. Du vil så modtage en email med Bladet når det ligger klar til uddeling i Hvidovre

75-året for Befrielsen

Af Poul Sverrild

Med dette billede af Hvidovrekompagniet vil vi mindes afslutningen af Besættelsen. Den anden Verdenskrig var en næsten ufattelig katastrofe med et uendelig stort antal ofre. De bliver lettere at forstå, når vi ser, at selv en lille forstad i et lille land, som slap for de store militære slag, oplevede ofre og krævede stillingtagen af de enkelte: Bør og tør jeg deltage i kampen, og skal jeg sætte mine kæres liv og velfærd på spil for en ide?

I Hvidovres udstrakte villakvarterer blandt sommerhuse og bungalows udspandt krigen sig også med sin stillingtagen og sine personlige tab og katastrofer. Vi har valgt at sætte ansigt på modstandskampen med billedet af Hvidovrekompagniet, der var den største af de to modstandsorganisationer i Hvidovre. Den anden var den kommunistiske gruppe 'Rolf Krake'.

Hvidovrekompagniet var grundlæggende en militær ventegruppe, der i tilfælde af krigshandlinger i Danmark skulle dukke op og deltage i kampene, men en del af medlemmerne var aktive på alle de kendte fronter i modstandskampen: Store kendte sabotageaktioner, ildkampe og likvideringer.

Hvidovrekompagniet / 2. Deling Strandsmarksskolen - Foto: forstadsmuseet

Det hele indgik i kompagnimedlemmernes hverdag, og mange af dem betalte en høj pris både under Besættelsen og i årene derefter.

Hvidovres døde mindes vi ved den smukke mindesten på hjørnet af Hvidovrevej

og Præstemosen, men modstandsfolkernes betydning for Danmarks frihed kommer stærkest til udtryk i vores hverdag, når vi for eksempel udøver vores demokratiske rettigheder i folkestyret.

Vi skylder dem vores tak.

Vi er her endnu

Mikkel Knudsen

Det er en udfordrende tid for alle. For museerne kræver det nytænkning, da vi normalt lever af, at lave oplevelser, der skal opleves sammen med andre, hvad end det er rundvisninger, foredrag eller forestillinger. Følelsen af at være sammen med andre giver et ekstra lag og kan for nogle sågar være hele formålet med at tage til et af vores arrangementer. Nu skal vi holde afstand for at passe på hinanden og på Cirkusmuseet skal døren være lukket. Når vi får lov til at åbne igen, bliver det sikkert med strenge restriktioner for at sikre alles sundhed. Derfor er vi tvunget til at prioritere anderledes, og det er gået stærkt samtidig med erkendelsen af, at dette ikke blot er en kortvarig tilstand, er ved at rodfæste sig.

Nogle af de fremmeste kanaler, hvor du i dag kan møde os er på Facebook eller Instagram. Her kan du få en fornemmelse af stadig at være en del af et større hele, og her kan vi præsentere historien på mange måder. Du kan se billeder og film, deltage i quizzes og på Cirkusmuseet få inspiration til at lave cirkus i stuen (ellers kan du give den videre til børnebørnene) eller få gode grin med film med f.eks. klovnen Charlie Rivel. Vi kommer hele tiden til at udvikle på indholdet, så det er værd at hænges på. Der kan være opslag den ene dag, du ikke finder relevante, men næste dag kan der være det opslag,

som vækker dine minder, interesse eller engagement.

De sociale medier kan aldrig erstatte de oplevelser, som vi kan have, når vi er i det samme rum sammen, men i en tid, hvor det er sikrest at holde afstand, kan de være med til at give noget af det indhold og det kulturliv, som vi higer efter. Så følg os og kommentér gerne på det vi laver. Vi glæder os til at se det i det tredimensionelle rum snarest muligt, men ikke før, at det

er sikkert.

Forstadsmuseet på Facebook www.facebook.com/Forstadsmuseet/ Forstadsmuseet på Instagram www.instagram.com/forstadsmuseet/

Cirkusmuseet på Facebook www.facebook.com/cirkusmuseet/ Cirkusmuseet på Instagram www.instagram.com/cirkusmuseet/

Bestyrelse og udvalg

Formand:

Anders Aalund
Nørremarksvej 6
Tlf.: 2420 2655
e-mail: hlsformand@gmail.com

Næstformand:

Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
Tlf.: 2992 0417
e-mail: katojo@live.dk

Kasserer:

Knud Kofoed Sørensen
Dansvej 12
Tlf.: 4183 3108
e-mail: hlskasserer@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Gitte Jakobsen
Aktæons Allé 28
Tlf.: 2343 3188
e-mail: gittejak51@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Jørgen Snedled
Borrisvej 1
Tlf.: 6178 7548
e-mail: hlsredaktionen@gmail.com

1.suppl. & sekretær:

Finn Ivo Heller
Menelaos Boulevard 15
Tlf.: 2023 0868
e-mail: hls.sekr@gmail.com

2.suppleant:

Poul Sørensen
Strandvangsvej 11c
Tlf.: 2175 7482
e-mail: anne1poul@gmail.com

3.suppleant:

Stig Sørensen
Sognegårds Allé 46 1.th
Tlf.: 2614 9126
e-mail: stig@cromamedia.dk

Forretningsudvalg:

Anders Aalund
Karen Johansen
Knud Sørensen

KB-medlem:

Maria Durhuus
Tlf.: 2277 8027
e-mail: mdq@hvidovre.dk

Suppleant for Maria Durhuus

Anders Liltorp
Tlf.: 5077 5070
e-mail: aql@hvidovre.dk

KB-medlem:

Mikkel Dencker
Tlf.: 4076 6133
e-mail: mds@hvidovre.dk

Suppleant for Mikkel Dencker

Niels Ulsing
Tlf.: 4063 1311
e-mail: niu@hvidovre.dk

Revisor:

Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
Tlf.: 3649 0963

Revisorsuppleant:

Inge Larsen
Claus Petersens Allé 18 G, 1. sal
Tlf.: 3678 4736

Arrangementsudvalg:

Karen Johansen (tovholder),
Jens Frederik Jørgensen,
Knud Nygaard Jensen,
Birgit Møller-Kristensen,
Annelise Wildenradt.
Poul Sørensen

Kulturistudvalg:

Karen Johansen

Interviewgruppen:

Knud Sørensen (tovholder)
Anders Aalund,
Jens Frederik Jørgensen,
Gitte Jakobsen,
Ejvind Jensen,
Inger Hansen.
Birgit U. Thomsen.

Kommunikationsudvalg:

Gitte Jakobsen (tovholder),
Anders Aalund,
Jørgen Snedled,
Stig Sørensen
Poul Sverrild
Lisbeth Hollensen.

Web- og bladredaktør:

Jørgen Snedled
e-mail: hlsredaktionen@gmail.com

HUSK at betale kontingent for 2020 - alm. medlem 125 kr Pensionister 100 kr:
Jyske Bank 5025 1028523 - MobilePay: 94672

Arrangementer juli - september 2020

- Tilmelding til arrangementer er nødvendig i de fleste tilfælde og foretages online på www.hls.nemtilmeld.dk eller på hjemmesiden. Tilmeldingen kræver en e-mailadresse - **har du ikke det, eller har du problemer med at tilmelde dig, kan du ringe til et bestyrelsesmedlem, der så vil hjælpe dig med tilmeldingen.**
- Deltagelse er i de fleste tilfælde gratis for medlemmer - ikke-medlemmer betaler 25 kr.
- Der serveres kaffe/the og kage for 20 kr til foredragene.

HUSK: Forstadsmuseet kan ikke længere modtage tilmeldinger til arrangementer i HLS.

Åbent hus på Rytterskolen

Dato: onsdag d 15. juli - **kl:** 14-16

Mødested: Hvidovre Kirkeplads

Vi gentager succesen fra sidste sommer: Kom og få Rytterskolens historie i ord og billeder, og få en rundvisning i huset. Kongen, Frederik d. 4, besluttede der skulle bygges skoler over det ganske land, for at højne fremtidige soldaters viden. Skolen blev indviet i 1724, og fungerede som skole til 1904, hvor forholdene var blevet for små.

Max deltager antal: 25

Tilmelding nødvendig.

Pris: Medlemmer gratis

- ikke-medlemmer 25 kr

Der serveres kaffe og kage til 20 kr

Besøg på Hvidborg

Dato: 25.6.2020 - **Kl:** 13.30 – 15.30.

Mødested: Neergårds Allé 6, receptionen.

I 1929 solgte Lorry Feilbergs enke, Marie Feilberg Hvidborg til "Kristelig Forening til Bistand for Børn og Unge" (i dag LIVS-VÆRK). I 90 år har Hvidborg nu været et skole- og behandlingstilbud til børn og familier. Forstander Mikala Frølich vil fortælle om Hvidborgs historie og om Børnecenter Hvidborgs 5 tilbud til børn og familier fra Hvid-

ovre og fra hele Danmark. Der vil tillige blive en kortere rundvisning på Hvidborg.

Max deltager antal: 30

Tilmelding nødvendig.

Pris: Medlemmer gratis

- ikke-medlemmer: 25,- kr

Der serveres kaffe og brød til 20 kr

Rundvisning i Avedøre landsby

Dato: 18.8. 2020 - **Kl:** 15.30 – ca. 17.30

Mødested: Avedøre gamle Skole,

Smøgen 1, 2650 Hvidovre

Oldermanden i Avedøre Landsbylaug, Johnni Andersen er guide på turen rundt i den smukke Avedøre landsby. Han vil fortælle om landsbyens historie og fortælle om personer, der har boet i landsbyen – alt sammen krydret med anekdoter fra landsbylivet. Rundvisningen afsluttes i Avedøre ældste skole, der er fra 1781.

Max deltager antal: 25

Tilmelding nødvendig

Pris: Medlemmer: gratis

- ikke-medlemmer 25,- kr

Der serveres kaffe og brød til 20 kr

Besøg i Sankt Nikolaj Kirke

Dato: 02.9. 2020 - **Kl:** 14 - 16

Mødested: Sankt Nikolaj Kirke, Strøbyvej 2, 2650 Hvidovre, indgang fra Hvidovrevej.

Siden 1931 har der været en romersk-katolsk menighed i Hvidovre. I 1960 indviedes Sankt Nikolaj Kirke, tegnet af den verdensberømte danske arkitekt, Johan Otto von Sprehelsen. Jette Kromayer og Ole Mohrsen vil fortælle om kirken og om arbejdet i den katolske menighed. Besøget er et led i besøgene i Hvidovres kirker. Under det efterfølgende kaffebord vil der være mulighed for at komme med spørgsmål.

Max deltager antal: 50

Tilmelding nødvendig

Pris: Medlemmer: gratis

- ikke-medlemmer 25,- kr

Der serveres kaffe, the, brød til 20 kr

Så længe der er corona-restriktioner kan vi blive nødt til at aflyse arrangementer.
Hold dig derfor orienteret på vores hjemmeside - eller på www.hls.nemtilmeld.dk.
I TILFÆLDE AF AFLYSNING GIVES DER BESKED VIA E-MAIL - EVT. TELEFON

VEJENE TIL HVIDOVRE

Så er den kommet, **bogen om Hvidovre og forstæderne**. Forlaget Frydenlund skriver bl.a. om bogen:

Vejene til Hvidovre handler om, hvordan en landsby blev til forstad, og om, hvilke veje udviklingen ikke tog – og hvorfor. Bogen griber fat i den oversete fase

i urbaniseringen, hvor det endnu er uklart, hvilken vej byudviklingen vil tage. Det er her, hvor alle muligheder endnu står åbne, og hvor alle kræfter er i spil.

Forfatteren Poul Sverrild kaster samtidig lys over nogle af de nye aktører, som påvirkede opblomstringen af enfamiliehuset i de afgørende år omkring 1. Verdenskrig, hvor det private hus på den lille jordlod blev bolighistoriens darling. Han berører desuden, hvordan forstæderne er behandlet i et teoretisk perspektiv og i den danske litteratur.

Vejene til Hvidovre opfordrer os til at se på forstæderne indefra og afdække de overlejlrede udviklingsmuligheder, som historien valgte

fra. Her ligger inspiration til fremtidens forstæder. Den henvender sig til alle med interesse for by- og lokalhistorie.

Bogen er forfattet af Poul Sverrild er på 319 sider, illustreret i farver og indbundet.

Prisen er kr. 299,00, men medlemmer af Hvidovre Lokahistoriske Selskab får en rabat på 20% og prisen er herefter kr.239,25

Selskabets medlemmer *) kan betale bogen på mobile pay nr. 94672 eller bankkonto 5025 1028523.

Corona-situationen betyder, at medlemmerne ikke kan hente bogen på Rytterskolen, men medlemmer med bopæl i Hvidovre vil få bogen bragt til bopælen.

Vejene til Hvidovre handler om, hvordan en landsby blev til forstad, og om, hvilke veje udviklingen ikke tog – og hvorfor. Bogen griber fat i den oversete fase i urbaniseringen, hvor det endnu er uklart, hvilken vej byudviklingen vil tage. Det er her, hvor alle muligheder endnu står åbne, og hvor alle kræfter er i spil.

Forfatteren Poul Sverrild kaster samtidig lys over nogle af de nye aktører, som påvirkede opblomstringen af enfamiliehuset i de afgørende år omkring 1. Verdenskrig,

hvor det private hus på den lille jordlod blev bolighistoriens darling. Han berører desuden, hvordan forstæderne er behandlet i et teoretisk perspektiv og i den danske litteratur.

Vejene til Hvidovre opfordrer os til at se på forstæderne indefra og afdække de overlejlrede udviklingsmuligheder, som historien valgte fra. Her ligger inspiration til fremtidens forstæder. Den henvender sig til alle med interesse for by- og lokalhistorie.

Bogen er forfattet af Poul Sverrild er på 319 sider, illustreret i farver og indbundet.

Prisen er kr. 299,00, men medlemmer af Hvidovre Lokahistoriske Selskab får en rabat på 20% og prisen er herefter kr.239,25

Selskabets medlemmer kan betale bogen på mobile pay nr. 94672 eller bankkonto 5025 1028523.

Corona-situationen betyder, at medlemmerne ikke kan hente bogen på Rytterskolen, men medlemmer med bopæl i Hvidovre vil få bogen bragt til bopælen.

***) medlem pr. 15.4. 2020**